

In. 2380

Ans. 2269
LIVLÄND 4

Uppland
Adelsö sn
Hovgården 1⁵ och 2⁴

2269/45.

FOREMAL

Statens Historiska Museum
Jas
Kontor för antikvarier
den 28 maj 1945
Sista: Sjöström

22.5.45
Till M. M.
Hovgården (S. + P.)
Till trädgårdsmästaren
Gottfrid Andersson

Till Riksantikvarien.

Enligt Ämbetets förordnande undersökte jag den 2/5, 3/5 och 5/5 1945 4 stycken stensättningar vid Hovgården 1⁵ och 2⁴ på Adelsö, Adelsö sn i Uppland. Herr Trädgårdsmästaren Gottfrid Andersson, Sättra, Adelsö socken undersökn. av stensättningar v. Hovgården 1⁵ och 2⁴, Adelsö sn Up.

Under hänvisning till tidigare skriftväxling i ärendet får riksantikvarieämbetet härmed meddela, att ämbetet den 2, 3 och 5 maj 1945 låtit företaga undersökning av fyra forntida stensättningar, belägna på Eder tillhörig mark Hovgården 1⁵ och 2⁴, Adelsö socken. Sedan nu undersökningen slutförts, har ämbetet icke något att erinra mot, att resterna av de fyra fornlämningarna borttagas. Stockholm den 22 maj 1945.

Birger Nerman.

K.A. Gustawsson.

Stensättning, liggande i markens nivå, i det närmaste vand, ca 3 x 3 m och fylld av huvudsakligen mindre stenar. Kantkedja saknades. Stenlagret var 0,15 - 0,20 cm tjockt och under detta låg på naturliga grusbotten en till formen oregelbunden mörk fläck, 0,10-0,15 m djup. Här inträffade enstaka klotter, såsom brända ben, järn...

(In. 23850)

A.T.A.

Uppland

Adelsö sn

Hovgården 1⁵ och 2⁴

Dnr. 2269 Ank. 17.MAJ 1945

L.VILLAKad. & Riksantikvarien

Statens Historiska Museum

Jää...avdeln.
föred. för museidirektören
den 28/11 1948
Beslut: Jää

F

FOREMAL
BEFÖLJA

F
FÖREDAGDEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN

DEN 22.5.45
RESLUT: Till M.m.
mynden (äkt. + F)
till trädgårds-
mästare Sjöfild
Andersson.

Till Riksantikvarien.

Enligt Ämbetets förordnande undersökte jag den 2/5, 3/5 och 5/5 1945 4 stycken stensättningar vid Hovgården 1⁵ och 2⁴ på Adelsö, Adelsö sn i Uppland. Tre av stensättningarna (1-3) voro belägna invid ett mindre bostadshus, som för närvarande håller på att ombyggas. Den fjärde låg ett litet stycke därifrån, invid SÖ gaveln av ett för några år sedan uppfört boningshus, inlagt å Bo Hellmans karta över området, upprättad år 1941.

För undersökningen får jag härmed värdsamt framlägga följande redogörelse:

1/ Stensättning, liggande i nivå med markytan, i det närmaste rund, ca 4,25 x 3,80 m (NO-SV) och fylld av större och mindre tämligen glest liggande stenar. Markerad fotkedja saknades. Under stenskiktet, som var intill 0,25 m tjockt, låg på naturlig grusbotten ett ca 1,8 x 1,7 m stort och upptill 15 cm tjockt brandlager, innehållande: kol, brända ben, varav några efter djur, 1 smältklump av brons, ett 50-tal hela och fragmentariska järnnitar, 1 järnkniv, 4 fragment av en bränd benkam, 1 hel och 1 fragmentarisk pärla, krukskärvor och fragment efter ett skifferbryne?

2/ Stensättning, liggande i markens nivå, i det närmaste rund, ca 3 x 3 m och fylld av huvudsakligen mindre stenar. Kantkedja saknades. Stenlagret var 0,15 - 0,20 cm tjockt och under detsamma låg på naturliga grusbotten en till formen oregelbunden mörk fläck, 0,10-0,15 m djup. Här anträffades enstaka kolbitar, några brända ben, 1 nit, 1 liten

tunn järnring och några krukskärvor.

3/ Stensättning, rund, ca 3 x 2,7 m (NÖ - SV), bestående av tämligen glest liggande mindre stenar i markytan. Stenpackningen var 0,15- 0,20 cm tjock och under densamma låg på naturlig grusbotten ett ca 1 x 0,85 m stort och upptill 0,1 m tjockt brandlager, innehållande: kol, brända ben, 1 fragment av en bränd benkam, 1 söndersprängt skifferbryne ? och 1 krossad lerurna.

4/ Stensättning, närmast oval, ca 3 x 2,6 m (NÖ-SV) och delvis fylld. Kantkedja ? av 0,20 -0,60 m stora stenar. Det inre som i likhet med kantkedjan låg i nivå med markytan, innehöll huvudsakligen svartmylla ned till den örörda botten, som framkom på ett djup av ca 30 cm. Här och var i fyllningen observerades kolsplittor, men inget brandlager och inga fynd anträffades. Det är möjligt att stensättningen är en naturlig bildning.

Liksom vid tidigare undersökningar på platsen ställde markägaren, trädgårdsmästare Gottfrid Andersson, Sättra Adelsö, erforderlig arbetskraft till förfogande.

Stockholm den. 16/5 1945

Vördsamt

Erik B. Lundberg

Erik B. Lundberg

Bifogas:

5 uppmättningsritningar Ark

Fynden.

Fotografierna ark
Fotografierna ej färdiga, inlämnas senare.

1017/45

ang. besiktning av gravfält vid Hovgården,
Adelsö sn, Up.

Herr Trädgårdsmästaren Gottfrid Andersson, Sättra,

A d e l s ö.

I skrivelse den 30 januari 1945 har Ni anhållit, att en inom det forntida gravfältet c:a 725 m V 40° N om Adelsö kyrka, på Hovgården 1⁵ och 2⁴, under uppförande varande byggnad skulle få förlängas c:a 4 m åt NV. Anledningen härtill vore bl.a., att plats skulle erhållas för en trappa, utan vilken det ej vore möjligt att få tillträde till byggnadens övervåning. Riksantikvarieämbetet lät den 13 februari 1945 genom amanuensen G. Westin besiktiga platsen. Härvid framgick, att en dylik förlängning av huset skulle beröra en forngrav. Någon förlängning eller utbyggnad av huset på annat sätt än det avsedda, syntes ej möjligt. Vidare uppmärksammades, att ytterligare två forngravar finnas i omedelbar närhet av byggnaden och att dessa äro utsatta för stark nötning. Då dessa gravar utgöra hinder för nyttjande av området närmast byggnaden, är det givetvis förenligt med Edra intressen, att även dessa högar borttagas.

Då det synes nödvändigt, att de tre invid ifrågavarande byggnad liggande gravarna borttagas, vill ämbetet ej motsätta sig, att så sker under förutsättning, att de först göras till föremål för vetenskaplig undersökning genom riksantikvarieämbetet samt att Ni ställer kostnadsfri arbetskraft till förfogande vid undersökningen. Sådan undersökning kan ske endast under sommarhalvåret. Ämbetet får i anslutning till

sin skrivelse den 17 augusti 1944 understryka, att ämbetet kommer att motsätta sig vidare bebyggelse inom gravfältet. Ämbetet har med tillfredsställelse tagit del av Eder avsikt att efter ämbetets anvisningar göra området så prydligt som möjligt inom den närmaste tiden. Vad beträffar Edert önskemål att uppföra en källmur utmed vägen, är, enligt vad förrättningsmannen inhämtat, denna fråga nu icke aktuell, varför beslut härom torde kunna anstå.

Stockholm den 21 februari 1945.

Sigurd Curman.

K.A.Gustawsson.

A.T.A.

(In. 23850)

D.nr. 1017 Ank. 16.FEB.1945
 EVitt.Akad. & Riksantikvarien

Uppland

Adelsö socken

Hovgården

Till Riksantikvarieämbetet.

F
 FÖREDRAGEN FÖR
 RIKSANTIKVARIEN

DEN 21.2.45
 BESLUT Till trädg.-m. G.
 Andersson, Hovgården,
 m. tillstånd att
 borttaga 3 gravar.

Enligt Riksantikvarieämbetets förordnande har undertecknad den 13 februari 1945 besiktigat gravfältet på Hovgården 1⁵ och 2⁴ c:a 725 m $\bar{V}$ 40° N om Adelsö kyrka, Adelsö socken, Uppland. Markägaren, trädgårdsmästaren Gottfrid Andersson, Sättra, Adelsö, hade i skrivelse den 30 januari 1945 anhållit att få förlänga en under uppförande varande byggnad 4 m åt NV. Markägarens talan fördes som vid tidigare tillfällen av inspektören J.L. Kihlqvist, Sättra, Adelsö.

Byggnaden, som är c:a 8 x 4,5 m i riktningen NV-SÖ är på tre sidor i NV, NÖ och V omgiven av en grav på vardera sidan, stensättningar c:a 5 - 6 m diam, c:a 0,20 - 0,40 m h. I rapporten 17 augusti 1944, påpekades, att åtminstone en av dessa gravar (den V) torde böra undersökas och borttagas. För att möjliggöra den önskade förlängningen i NV av byggnaden måste undersökas och borttagas en grav. Som huset nu är konstruerat finnes ingång till övervåningen endast genom en dörr på NV gaveln. För att nå denna måste, om ej huset förlänges, byggas en fritrappa, vilken även kommer att beröra graven. Att förlägga en trappa eller att utbygga huset åt SV, där fornlämningar ej ha kunnat iakttagas är svårt ur teknisk synpunkt och omöjligt ur estetisk. Huset är nu på den dominerande plats det ligger ett ingalunda vackert inslag i landskapsbilden. Utbygges det åt SV blir det anskrämligt. En utbyggnad åt de två övriga sidorna stöta även på gravar. Beklagligt nog synes det därför nödvändigt, att undersöka den NV om huset belägna stensättningen. Då de två andra gravarna vid huset äro utsatta för ständig nötning, torde det vara lämpligast, att borttaga även dem.

Ifrågasätts kan - med beklagande - om det ej blir nödvändigt, att då gravfältskartan över området blivit färdig, utlägga ett område, som helt befrias från fornlämningar. Närmast torde några gravar SÖ om det stora bostadshuset och vid källaren

S härom böra borttagas. Därefter torde gravfältet böra gräns-
linjebestämmas.

Planerna på en infartsväg til NV sidan av det stora huset
hade nu återupptagits. Hur man önskade förlägga den var ännu ej
fullt klart.

Vad beträffar den i Anderssons skrivelse omnämnda planerade
stenmuren utmed vägen, är denna ännu ej aktuell på avsevärd tid
och beslut härutinnan torde böra få anstå.

Gravfältet är i stort sett i samma skick, som då jag senast be-
sökte området i nov. 1944.

Däresttmedgivande lämnades till borttagande av den NV om det
under uppförande varande huset belägna stensättningen, önskade
man, att detta skulle kunna ske så fort som möjligt, sedan
tjäljen gått ur jorden, senast i slutet av april. Den instundande
1 juni skulle nämligen hela familjen Andersson samt Kihlqvist
med ett 5-tal sinnesslöa flytta från Sättra till Hovgården och
då borde huset vara färdigt. Arbetshjälp till undersökningen skul-
le givetvis lämnas. Stockholm den 16 februari 1945.

Vördsamt

Gunnar Westin

D.nr. 0875 Ant. - 5 FEB. 1945
E. Vitt. Akad. & Riksantikvarien

(In. 23850)

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 10/2 1945
RESLUT. Utläm för
ordnas besiktliga.

Riksantikvarieämbetets

Farmminnesavdelning

Stockholm

Undertecknad, sedan 34 år tillbaka hädgårds-
mästare vid Sättra gård, Adelsö, köpte för några år sedan en
mindre gård i Lofgårdens by med tanke på därstädes kunna
ordna en för min och mine barns utkomst passande träd-
gårdarvård. Såväl bostadshuset som också ladugård och loje
soro dock så murkna och nybyggna så såg sig nödvändig.
År 1942 påbörjades uppförandet av en mangårdsbyggnad, som
blev snart färdig med värme, vattenledning med ny brunn och
avloppsledning år 1944.

Min i därnämnda gravgård som om grav nr 29 enf.
målade karta stod en något nyare hus avsett delvis
till arbetebeständ och delvis till trädgård. Huset var vin-
tertid användbart som bostad. Det för att få huset be-
kostligt och det för att få rum för oss alla flyttade jag
därmed till en plats sydväst om grav nr 7 och inredde
i ett rum i nedre bottens etan och 2 vindrum. Detta

233
1909
när än underläsa flytningen. Riksantikvarieämbetet
beslut, när jag trodde, än då jag fått uppföra tvärbbygg-
naden och Ämbetet efter undersökning berättat såsom grav
nr 24 som verk den av D. H. Rydén tidigast underökt grav nr 19,
och då det av kartan framgick att mot "grustag" och söderut
icke funnes flera gravar, det icke vare något hinder att beaktom
de lummiga ledarne vid grustag gämma punden detta hus.

Jag har tråkigt nog av oöfleksomhet begärt för här-
sidlag. Det skall icke upprepas. Däremot vill jag gärna
och efter Ämbetets anvisningar göra hela området så prydligt
som möjligt, något som dock icke går på en år. Själva har
jag tänkt mig få uppföra en meterhöj kaemur mot vägen, sedan
för backen med gräsgräset, samt strax ovanför muren hängande
över dess kron plantera en rad Rosa Rugosa af annorlunda lämpligt var-
om jag senare hoppas få anvisning.

På den sista gårdskomma trädde flyttade byggnaden. Den är
icke fullt färdig. För att kunna använde vindrummen fördes och
en trappa, vilket icke funnes rum i huset. Väger därför göra en börd-
sam förfrågan, att huset kan få förlängas 2 1/2 m. för att lämna
rum det nödvändiga trappa manock för en rum till. Detta senare nöd-
vändigt för att på gården få bestått rum för kassallets
samtliga medlemmar, som uppgår till 15 st.

Adress den 30 Jan 1945

Ville Gottfrid Ruden

ATA

In. 23305

D.nr. 4909 Ank. 12 DEC. 1944
E.VITT Akad. & Riksantikvarien

FÖREMÅL
MEDFÖLJA

Statens Historiska Museum

Jää avdeln.
föred. för museirektören
den 29/12 1944
Beslut: Jää Jää

Uppland
Adelsö socken
Hovgården

FF
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 13.12.44
BESLUT: T. H. M.

Jö slutbehandl.,

Till Riksantikvarieämbetet.

Enligt Riksantikvarieämbetets förordnande har undertecknad under tiden den 7-12 augusti 1944 undersökt gravarna nr 22, 24, 24a, 25, 27 samt stensamlingen nr 19 (enligt karta upprättad 1941 av Bo Hellman) på gravfältet på Hovgården 1⁵ och 2⁴ c:a 725 m N 40° V om Adelsö kyrka, Adelsö socken; Uppland. Preliminär rapport angående undersökningen har tidigare lämnats. Undersökningen har tidigare utförts på gravfältet av filosofie doktor Hanna Rydh. Resultaten ha publicerats i "Förhistoriska undersökningar på Adelsö" i det följande betecknad med R. De av doktor Rydh undersökta gravarna hade efter undersökningen återställts. De, som nu skulle borttagas, ha under undertecknads ledning ånyo genomgrävts.

Stensamling nr 19. (Rnr 29) Skeppssättning. Undersökt av Hanna Rydh. (Nu starkt överväxt och överlagd med skräp från bygget).

Grav nr 22 (Rnr 1). Stensättning, rund och fylld. Undersökt av Hanna Rydh. I fyllningen tillvaratogs ett järnfragment.

Grav nr 24. Stensättning, rektangulär och fylld. C:a 5 x 4 m (ONO-VSV) c:a 0,15 m h. V delen av graven har bortgrävts vid byggnad av villan på platsen. Under torven stenlager av c:a 0,15-0,40 st. stenar. Kantkedja av c:a 0,30-0,50 m st. stenar. I mitten kistgrop c:a 2,5 x 0,75 m (ONO-VSV), c:a 0,45 m dj. Gropen var fylld av 0,10-0,25 m st. stenar. På kistgropens botten lågo fragment av obrända ben, 1 järnkni samt 1 järnbit. Kistgropen var nedgrävd i orörda lager, som bestodo av sand.

Grav nr 24 a. Stensättning, rund och fylld. C:a 3,5-4 m diam., c:a 0,20-0,30 m h. Begränsningen otydlig. Under torven stenlager, något oregelbundet, c:a 3-3,5 m diam., av c:a 0,15-0,50 m st. stenar. Under stenlagret i NÖ delen av graven brandlager c:a 2x1 m (NO-SV) intill 0,07 m tj. I brandlagret påträffades lämningar av 2 lerkärl, det ena av bättre bränt gods, ett 30-tal järnbitar, och fragment av dylika, 1 märllformat järnfragment, fragment av bryne samt brända ben. Brandlagret vilade på den ursprungliga botten, som bestod av sand.

Grav nr 25. Stensättning, rektangulär och fylld. C:a 5,5 x 4 m ONO-VSV c:a 0,30 m h. Kantkedjan av c:a 0,25-0,50 m st. stenar

Under torven stenlager av c:a 0,15-0,40 m st. stenar. I mitten kistgrop av c:a 2,25x0,80 (ONO-VSV), c:a 0,50 m dj. På kistgropens botten lågo fragment av obrända ben samt 1 kniv. Kistgropen var nedgrävd i orörda lager, som bestodo av sand.

Grav nr 27. (R nr 34). Stensättning, rektangulär och fylld.
c:a 3,75 x 2,50 m (ONO-VSV) c:a 0,10 m h. Kantkedja av c:a 0,20 - 0,40 m st. stenar. Under torven intet stenlager. Under tidigare undersökta lager påträffades en kistgrop fylld av stenar c:a 0,10-0,25 m st. Kistgropen, c:a 2 x 0,75 m (NO-SV). SV änden skadad. På kistgropen påträffades fragment av obrända ben. Kistgropen var nedgrävd i orörda lager, som bestodo av sand. Stockholm den 11 december 1944.

Vördsamt

Gunnar Westin

Bifogas: ⁵ (planer) ritn. i bildark.
12 fotografier i bildark.
fynden

(In. 23850)

D.nr. 4908 Ant. 12 DEC. 1944
L. VIÉLAKad. & Riksantikvarien

A.T.A.

Uppland
Adelsö socken
Hovgården

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 13.12.44
GEBLUT P. 17.1945.

Till Riksantikvarieämbetet.

Enligt Riksantikvarieämbetets förordnande har undertecknad den 2, 3, 7, och 8 november 1944 påbörjat kartläggning av gravfältet vid Hovgården c:a 725 m V 40° N om Adelsö kyrka, Adelsö socken, Uppland. Arbetet har i hög grad hindrats och slutligen ej kunnat fullföljas på grund av regnväder. Gravfältet var vid kartläggningen i stort sett i samma skick, som då jag lämnade platsen efter slutförda undersökningar i augusti sistlidna sommar. Rapport härom har tidigare lämnats. Den 21 november besökte undertecknad platsen för att hämta kvarlämnade instrument. Härvid såg jag att en elektrisk ledningsstolpe uppsatts på gravfältet. Platsen kunde i mörkret ej med bestämdhet fixeras. Sannolikt står stolpen strax V om grav nr 23 på den av Bo Hellman upprättade kartan. Någon grav har troligen ej skadats.
Stockholm den 11 december 1944.

Vördsamt

Anna Wodin

Bifogas:

Den påbörjade kartan.

23324
F

Ans. 3271

Uppland

Adelsö socken

ang. rapport om undersökning av gravar vid
Hovgården, Adelsö sn, Up.

Herr Trädgårdsmästaren Gottfrid Andersson, Sättra, A d e l s ö.

I skrivelse till Eder den 17 juni 1941 meddelade riksantikvarieämbetet, att ämbetet icke hade något att erinra mot, att gravarna nr 22, 24, 25 och 27 samt stensamlingen nr 19 på det forntida gravfältet på Hovgården 1⁵ och 2⁴, Adelsö socken, borttogos, under förutsättning, att de först blevo föremål för vetenskaplig undersökning genom riksantikvarieämbetet samt att Ni ställde kostnadsfri arbetskraft till förfogande vid denna undersökning. Numren på fornlämningarna hänföra sig till karta upprättad av Bo Hellman år 1941, varav en kopia samtidigt skickades Eder. Anledningen till att gravarna behövde borttagas var, att de kommo att beröras av gårdsplanen och eventuellt även av uppfartsvägen till ett bostadshus, för vilket Ni hade påbörjat grundgrävningen. Riksantikvarieämbetet har nu genom amanuensen G. Westin låtit undersöka dessa fornlämningar samt ytterligare en på kartan icke utmärkt grav, belägen inom området för gårdsplanen, varvid Ni tillhandahållit kostnadsfri arbetskraft. Ämbetet får i anledning härav meddela Eder tillstånd att borttaga ovannämnda fornlämningar. Då Ni enligt meddelande till amanuensen Westin ämnar låta uppfartsvägen till byggnaden leda fram till källaringången på byggnadens SÖ sida, kommer denna väg ej att beröra i markytan synliga gravar. Ämbetet har intet att erinra mot en dylik placering av vägen.

Cirka 20 m NV om ovannämnda boningshus är nu under uppförande ytterligare en byggnad. Något tillstånd till uppförande av denna byggnad inom gravfältet har Ni ej begärt hos riksantikvarieämbetet och har alltså icke heller erhållit sådant. Ämbetet får uttrycka sin förvåning över ett dylikt egenmäktigt handlingsätt. I närheten av denna nya

byggnad befinna sig fornlämningar, vilka genom byggnadens tillkomst löpa uppenbar fara att förstöras. Ämbetet ämnar under instundande höst låta kartlägga gravfältet i sin helhet och skall i samband härmed fatta beslut angående åtgärder med sistnämnda gravar.

Då gravfältet även som helhet är att betrakta som fast fornlämning, kan ämbetet ej tillåta ytterligare bebyggelse av något slag inom området, även om det rör sig om sådana delar av gravfältet, där fornlämningar ej äro synliga eller ej finnas. Ämbetet får även erinra Eder om, att fasta fornlämningar enligt lagen den 12 juni 1942 om fornminnen ej få utgrävas, rubbas eller överhöljas eller eljest genom plantering eller bebyggelse eller på annat sätt förändras eller skadas eller borttagas utan riksantikvarieämbetets tillstånd. Ett exemplar av lagen bifogas. Stockholm den 17 augusti 1944.

På riksantikvarieämbetets vägnar:

G. Hallström

ATA.

In. 23305

D.nr. 3271 Ank. 18.AUG.1944
L.VILL.Akad. & Riksantikvarien

Uppland

Adelsö socken

Hovgården 1⁵ och 2⁴

F

FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN

DEN 23.8.44

BESLUT:

Till trädg.-mästare

G. Anderssons förslag

Till Riksantikvarieämbetet.

Till J. L. Kihlqvist.

Kartlägg. om Wästra
gränsbestämning utprä.

Enligt Riksantikvarieämbetets förordnande har under-
tecknad den 7 - 12 augusti 1944 företagit undersökningar
på gravfältet c:a 725 m VNV om Adelsö kyrka, beläget på
Hovgården nr 1⁵ och 2⁴, Adelsö socken, Uppland. De under-
sökta gravarna äro på karta upprättad av Bo Hellman 1941
nr 22, 24, 25 och 27 samt stensamlingen nr 19. Vidare
undersöktes en tidigare ej uppmärksammas bland dessa
fornlämningar liggande grav. ^(nr 24a) Arbetskraft ställdes kost-
nadsfritt till förfogande. Markägare är trädgårdsmästaren
Gottfrid Andersson, Sättra, Adelsö. Rapport över undersök-
ningen skall inlämnas till Ämbetet snarast möjligt.

Markägarens talan fördes nu liksom vid tidigare till-
fälle av inspektören J.L. Kihlqvist, Sättra, Adelsö,
vilken synes ha betydande intressen i gården. Kihlqvist
sade sig vara till freds med, att uppfartsvägen till
boningshuset drogs fram till dettas källaringång på byggnadens
SV sida. Några gravar torde här ej komma att beröras.
Marken är täckt med fyllning, bråte av olika slag samt
gräs, varför det ej kan med säkerhet avgöras, huruvida
gravar finnas eller ej. Inspektör Kihlqvist önskade att
få uppställa en lekstuga NV om och intill platsen för
stensamlingen nr 19 samt att få bygga ett avtråde och
en bod NÖ och NV om det under uppförande varande i rap-
port för besiktning i juli innevarande år omnämnda huset.
Några gravar torde ej direkt beröras av dessa planerade
byggnader. Kihlqvist vidhöll även sin önskan att få uppför-
ra ett bostadshus inom gravfältet strax V om gränsen till
Hundskog. Växthuset kunde hänförläggas till annan plats.

skola
På anmodan av undertecknad förklarade sig Kihlqvist, skola ombesörja, att
skriftlig anhållan att få utföra dessa byggnadsplaner till-
sammans med plan för den önskade bebyggelsen ingives sändas
till Ämbetet. C:a 10 m Ö om den c:a 10 m Ö om grav nr 21
angivna brunnen har upptagits ett fyrkantigt schakt med c:a 3
m:s sida, vilket utgör början till grundgrävningen för det
här planerade bostadshuset. Då gravfältet på den i närheten
av bebyggelsen belägna delen är översållat med bråte av olika
slag, torde framdeles åtgärder böra vidtagas för områdets upp-
snygning. Föreläggande att igenfylla det ovannämnda schaktet
torde eventuellt även kunna lämnas i samband härmed.

Då det är av stor vikt, att gravfältet ej skadas av ytter-
ligare bebyggelse, får undertecknad föreslå, att markägaren
med avskrift till Kihlqvist tillskrives med meddelande, att
vidare bebyggelse ej får förekomma. Då det finns anledning att
misstänka, att Kihlqvist nu liksom vid tidigare tillfällen
igångsätter arbetena utan Ämbetets hörande, torde skrivelsen
böra snarast möjligt bönansändas genom landsfiskalen för er-
hållande av kvittens.

Jag får vidare föreslå, att gravfältet under hösten
kartlägges i sin helhet eventuellt för gränslinjebestämning
genom länsstyrelsen. Kartläggningen bör ske så sent, att gräs-
vegetationen är helt nedvissnad. På gravfältet finnes ett
flertal gravar, som under sommaren ej äro synliga, sålunda kunde
nu på ställen, där gräset nedtrampats, iakttagas betydligt flera
gravar än vad som tidigare uppmärksammats av Bo Hellman och
undertecknad. Särskilt är att nämna gravar intill det under
uppförande varande huset. Åtminstone en av dessa torde böra
undersökas och borttagas.

Tilläggas bör måhända, att enligt obekräftad uppgift skulle
vid schaktningen för bostadshuset år 1941 ha påträffats tvenne
gravar. Dessa skola ha bortgrävts utan anmälan till Ämbetet.
Stockholm den 17 augusti 1944.

Vördsamt

Emma Westin

Undertecknad besökte platsen den 9 augusti 1944 tills. med
amma. Westin. Området är av sådan art att ytterligare bebyggelse
icke bör tillåtas. Kartläggning och gränslinjebestämning äro nödvändiga.
KAGor.

In 23305

D.nr. 2942 Ank. 21. JUL. 1944
L. Vitt. Akad. & Riksantikvarien

Uppland
Adelsö socken
Hovgården 1⁵ och 2⁴

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 26/7 1944
RESLUT. Till Gustavson
för yttrande.

Till Riksantikvarieämbetet.

Enligt Riksantikvarieämbetets förordnande har under-
tecknad den 14 juli 1944 besiktigat gravfältet c:a 725 m ÖNÖ
om Hovgården, Adelsö socken, Uppland (Hovgården 1⁵ och 2⁴).
I anledning härav får jag vördsamt meddela följande.

Inom en del av gravfältet samt på angränsande åkrar har
markägaren, trädgårdsmästaren Gottfrid Andersson, Sättra,
Adelsö, för avsikt att anlägga en handelsträdgård. Planlägg-
ningen och ledningen av arbetet skötes huvudsakligen av
inspektören J.L. Kihlqvist, Sättra, Adelsö, Denne förde vid
besiktningen markägarens talan.

Området har besiktigats och kartlagts till berörda delar
av B. Hellman i maj 1941. Härvid konstaterades, att för anord-
nande av gårdsplan och uppfartsväg till ett under byggnad var-
rande hus gravarna nr 22, 24, 25 och 27 samt stensamlingen nr
19 skulle beröras. Ämbetet meddelade tillstånd till under-
sökning och borttagande av dessa. Detta har dock ej skett.

Sedan Hellmans besiktning har ingen grav skadats. För-
höjningen nr 7 hade bortgrävts vid anläggandet av en ny
grund för det mellan grav nr 23 och 29 belägna brygghuset,
som nu håller på att flyttas. Intet som tyder på grav hade
påträffats. Från bostadshuset mot V hade nedgrävts en vatten-
ledning, varvid endast en av fil.dr. Hanna Rydh undersökt
grav hade genomgrävts.

För att kunna anlägga handelsträdgården anhöll man nu,
att gravarna nr 19, 22-29, 32-38, 40 samt förhöjningarna
nr 30 och 31 skulle få borttagas. Av gravarna äro nr 19, 22,
23, 26 samt 27 undersökta av fil.dr. Hanna Rydh. För att få
rum med ett boningshus samt i riktningen N - S med 3 växt-
hus i bredd 40 x 6 m l samt ett utmed dessa gavlar i N lig-
gande hus c:a 8 m br hade man för avsikt att byta till sig

den närmast i SÖ angränsande delen av Hundskogs ägor. Här äro belägna gravarna nr 39, 41-45 samt c:a 4 gravar, vilka ej ligga inom området för den av B. Hellman upprättade kartan. Samtliga dessa gravar önskade man, att framdeles få borttaga. Av dessa gravar äro endast 2 ej undersökta av fil.dr. Rydh. På den av i "Förhistoriska undersökningar på Adelsö" publicerade kartan finnas flera gravar upptagna än vad som nu äro synliga. Marken är beväxt med högt gräs, varför en del gravar möjligen kunna var skynda.

I första hand anhöll man, att de ovannämnda gravarna inom det av trädgårdsmästaren Andersson nu ägda området måtte få undersökas och borttagas. Då man kunde påräkna, att arbetskraft till schaktningsarbetet skulle finnas i mitten av september, önskade man att undersökningsarbetet skulle vara avslutat vid denna tid. En arbetsstyrka av 3 man kunde kostnadsfritt ställas till Ämbetets förfogande. Stockholm den 20 juli 1944.

Vördsamt

Gunnar Westin

ATA

(In. 23305)

D.nr. 1939 Ank. - 5 MAJ 1944
t.VittAkad. & Riksantikvarien

Uppåland
Adelsö socken,
Hovgården

F

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 10.5.1944
BESLUT: Besiktning
Snr F-ord.

Till Riksantikvarieämbetet.

Inspektor Kilkvist, Sättra, Adelsö, har i dag vid besök på ämbetet anhållit, att ämbetet måtte låta utföra besiktning av gravfältet på Hovgården 1⁵ och 2⁴, c:a 725 m Ö 40° N om Adelsö kyrka med anledning av xxx planerad bebyggelse på området. Se äldre handlingar. Fil.dr. Hanna Rydhlar ha gjort undersökningar på gravfältet. Stockholm den 3 maj 1944.

Vördsamt
K.A. Gustavsson

Bifogas: 1 kartkopia

A.T.A.

D.nr. 2530 Ank. - 2 JUL 1941
LVILT Akad. & Riksanthverken

F

Riksanthverken

Stockholm

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 8.7.41
BESLUT: Kännet. exp.

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 18.2.41
BESLUT: ...

Gen Dr. K. H. Gustavsson

Tacksamt mottagit karta öfver gravfältet
vid Kungärdens ägor i Gästrik. Museum. Om fråga
hur om några gravars borttagning, ställa vi tack-
samt kostnadsfri arbetskraft till förfogande.

Samtidigt vare vi tacksamma äfven mot er
särskildt för ytterligare 100. Kopior av anmälsens
B. Leaman uppräntade karta emedan en sådan
skall följa framställningen om bygghärfan och en
behövs kunna för äfven för framtiden veta om
läget af samtliga gravar.

(Med vänligt hälsning
J. Ludv. Kihlqvist

Säters Adelsö d. 30/6 41

2 st. kopior ex 3/7 - 41

A.T.A.

Uppläs
Adelsö sn

För. borttagande av fornbl. vid Hovgården,
Adelsö sn, Up.

Ans. 2329

Herr Trädgårdsmästaren Gottfrid Andersson, Sättra, A d e l s ö.

Riksantikvarieämbetet har genom amanuensen Bo Hellman låtit besiktiga och kartlägga ett forntida gravfält på Hovgården 1⁵ och 2⁴, Adelsö socken, inom vilket Ni har påbörjat grundgrävning för bostadshus jämte anläggning av gårdsplan och uppfartsväg. Husgrunden berör icke direkt någon fornlämning. Däremot kommer gårdsplanen och ev. uppfartsvägen att beröra några fornlämningar, närmast nr 22, 24, 25 och 27 samt stensamlingen nr 19 på bifogade kartkopia.

Ämbetet har icke något att erinra mot att ovannämnda fornlämningar borttagas under förutsättning, att de först bliva föremål för en vetenskaplig undersökning genom riksantikvarieämbetet samt att Ni ställer kostnadsfri arbetskraft till förfogande vid denna undersökning. Stockholm den 17 juni 1941.

På riksantikvarieämbetets vägnar:

K.A.Gustawsson

Bo Hellman

ATA.

Uppland
Adelsö sn
Hovgården

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN. 15.2.19.43
BESLUT: *Andersson*

D.nr. 2329 Ant. 16 JUN 1941
L.VILLAKad. & Riksantikvarien

Till Riksantikvarieämbetet,

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN. 25.6.19.41
BESLUT: *Till markäg. trädgården.
Andersson. Avsk. t. insp.
Kihlqvist.*

Enligt förordnande av Riksantikvarieämbetet har jag den 21 maj besiktigt och den 27 och den 28 maj upprättat karta i skala 1:500 över gravfält på Hovgården 15,2⁴ Adelsö sn. Uppland. Efter slutförd förrättning får jag värdsamt lämna följande rapport.

Obs! Vg 0° N Gravfältet är beläget ca 725 m Ö 40° N om Adelsö kyrka i en mot söder sluttande, stenig och blockrik moränbacke. Området äges av trädgårdsmästare Gottfrid Andersson, Sättra, Adelsö. Denne har å plats, som angivits å kartan börjat grundgrävning för ett bostadshus. Denna husgrund berör icke direkt någon fornlämning, men däremot kommer gårdsplanen samt eventuellt även uppfartsvägen, vars sträckning dock ännu icke bestämts, att beröra några fornlämningar, närmast stensättningarna nr. 22, 24, 25 och 27 samt stensamlingen nr 19.

Sedan uppfartsvägens sträckning bestämts har markägaren för avsikt att anhålla om tillstånd, att efter vederbörlig undersökning få borttaga ovannämnda stensättningar samt eventuellt ytterligare någon fornlämning, som kan komma att beröras av uppfartsvägen. Markägaren har anhållit om en kopia av kartan,

Enär samtliga stensättningar äro mer eller mindre ytskadade samt enär de äro tämligen obetydliga synes icke något hinder Boreliga för att tillstånd till deras borttagande efter vederbörlig undersökning skall kunna lämnas. Stockholm den 16 juni 1941.

Vördsamt

B. Hellman.

*4 kop. i bildark.
1 karta " "*

A.T.A.

Uppland
Adelsö sn
Hovgården

D.nr. 1136 A. 17.MRS.1941
L.VILT.Akad. & Riksantikvarien

F

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN

DEN 18.3.1941
BESLUT: *Föredr. förordnas besiktign.*

Till Riksantikvarieämbetet.

Inspektör Kihlquist, Sättra gård, Adelsö, (rt. Adelsö 38), har i dag vid besök på riksantikvarieämbetet meddelat, att markägaren Gottfrid Andersson, Hovgården, önskar besiktning av ett Andersson tillhörigt område vid Hovgården, Adelsö socken, inom vilket område man avser att uppföra en stuga. Fornlämningar finnas inom området. Undertecknad lovade att besöka platsen under påskhelgen. Stockholm den 15 mars 1941.

Vördsamt

K. A. Gustavsson